

фінансів України від 27.08.2020 р. № 534. – Електронні текстові данні. – URL : <https://mof.gov.gov>. – (дата звернення : 01.02.2022).

3. Про деякі питання запровадження програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства фінансів України від 26.08.2014 р. № 836. – Електронні текстові данні. – URL:: <http://zakon.rada.gov.gov>. – (дата звернення : 01.02.2022).

4. Про затвердження Основних підходів до запровадження програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства фінансів України від 02.08.2010 р. № 805. – Електронні текстові данні. – URL : <https://mof.gov.gov>. – (дата звернення : 01.02.2022).

5. Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року [Електронний ресурс] : офіц. текст : за станом на 01.02.2022. – Електронні текстові дані. – URL: <http://zakon.rada.gov.gov> (дата звернення : 01.02.2022).

ОЦІНКА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЖИТТЄЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІСТ

А. М. ДЖАБРАІЛОВ, аспірант
*Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова*

Розвитку підприємств життєзабезпечення міст, до яких належить також і міський громадський транспорт, на рівні з іншими галузями господарювання забезпечує економічне зростання як на міському так і на регіональному рівнях. Важливість такого розвитку не викликає сумнівів. Як відомо, підприємства міського електричного транспорту забезпечують задоволення першочергових потреб населення у переміщеннях, підвищують якість життя, виконують не менш важливу соціальну функцію, яка виражається у соціально-сприятливих тарифах на перевезення та у

перевезенні значної кількості громадян, які належать до самих різних пільгових категорій.

В умовах, що склалися, на наш погляд, найбільш дієвим інструментом забезпечення фінансової самостійності комунальних підприємств та підвищення ефективності їх функціонування є наукове обґрунтування та впровадження заходів, які мають елементи підприємницької активності.

Через хронічний брак фінансування, метою виявлення та підвищення підприємницького потенціалу комунальних підприємств міського електричного транспорту має стати залучення інвесторів та ініціювання спільних (інвестор – міські ради – транспортні підприємства) проектів (ініціатив).

Для виявлення та оцінки підприємницького потенціалу (підприємницької активності) комунальних підприємств міського громадського транспорту в роботі [1] пропонується здійснення наступних етапів:

1. Проведення аналізу поточного стану підприємств, що передбачає збір та узагальнення відкритої інформації щодо їхньої поточної діяльності та виявлення тенденцій щодо їх розвитку.

2. Вибір (або визначення) показників, що у найбільш узагальненому вигляді відображають підприємницький потенціал підприємств, що означає обґрунтування обраних показників, які комплексно характеризують діяльність підприємств і можуть використовуватися в якості індикаторів реалізації їхнього підприємницького потенціалу за різними напрямками діяльності.

3. Інтегральна оцінка підприємницького потенціалу підприємств, що передбачає узагальнення виявлених критеріїв оцінки підприємницького потенціалу та розрахунки відповідних інтегральних показників та на їх основі пропонується проводити ранжування (за підприємствами або по видам транспорту) для визначення пріоритетних напрямків залучення інвестицій.

Отже, ми пропонуємо в найближчій перспективі створення комунальних комерційних підприємств, що мали б змогу стати суб'єктами підприємницької діяльності, майно яких перебуває у комунальній власності і закріплюється за ними на праві господарського відання. Сьогодні майно комунальних (некомерційних) підприємств перебуває у комунальній власності та закріплено за комунальними транспортними підприємствами на праві оперативного управління на підставі статті 78 Господарського кодексу України. Тобто будь-яке підприємство міського електричного транспорту має стати активним учасником підприємницької діяльності, метою якої є отримання прибутку шляхом здійснення виробничої та іншої оперативної господарської діяльності. Ми передбачаємо, що за таких умов відбудеться створення додаткових робочих місць, буде отриманий додатковий прибуток, підвищиться рівень продуктивності праці, будуть задоволені суспільні потреби громадян та потреби міст або територіальної громади.

Зіставляючи сильні й слабкі сторони, можливості та загрози умов функціонування комунальних комерційних підприємств міського громадського транспорту, а також, аналізуючи результати проведеної інтегральної оцінки їх підприємницького потенціалу (підприємницької активності), можна виявити комплекс внутрішніх і зовнішніх резервів підвищення ефективності підприємницької діяльності таких підприємств.

В роботі [2] до них віднесені:

1. Як найбільш ефективний та результативний з точки зору випередження приросту прибутку над збільшенням витратної частини операційної діяльності таких підприємств, але й найбільш капіталоемним, здається напрям, який припускає збільшення обсягу пасажироперевезень, а саме: впровадження нових маршрутів наземного транспорту, введення в експлуатацію нових станцій метрополітену; впровадження електронні системи оплати та GPS-моніторингу; модернізація/заміна парку рухомого складу; оновлення транспортної інфраструктури міст.

2. Другими напрямом і менш витратним є скорочення витрат на транспортні послуги. Він спрямований на умовне зниження собівартості надання послуг завдяки реалізації інноваційних проектів з технологічного переоснащення та автоматизації.

3. Ще один напрямок – активізація підприємницької діяльності, який логічно впливає з двох попередніх.

Всі запропоновані заходи напряму залежать від удосконалення і розвитку матеріально-технічної бази, економії електроенергії, впровадження інновацій.

Причому, базуючись на принципах мультимодальності транспортної сфери та сталого розвитку мобільності, всі запропоновані заходи мають додаткову економічну позитивність. Так, наприклад, впровадження новітніх тролейбусів з автономним ходом (чи тролейбусних маршрутів, що їх використовують) не потребують побудови електричних мереж, отже додаткових капітальних витрат. Такий самий зміст має впровадження електронних систем оплати за проїзд та систем GPS-моніторингу, оскільки дозволяють організувати оптимальну систему транспортного сполучення з позицій безперервності переміщення пасажирів та одночасного скорочення витрат транспортних підприємств. Зазначені проекти підпадають під категорію інноваційних, оскільки передбачають впровадження новостворених або вдосконалених технологій, процесів або організаційно-технічних рішень виробничого, адміністративного, комерційного характеру. До таких інвестиційно-інноваційних ініціатив також можна віднести впровадження систем автоведення рейкового рухомого складу (трамвай, метрополітен); впровадження новітніх енергоефективних та енергозберігаючих технологій на електричному транспорті; оновлення основних фондів, в тому числі рухомого складу та транспортної інфраструктури, впровадження нових матеріалів, технологій, удосконалення існуючих. Так, наприклад, для колійних трамвайних господарств пропонується впровадження безбаластної технології укладання рейок. Це ще

один приклад інвестиційно-інноваційних перетворень. Він є достатньо капіталоємним, але його витратність в повній мірі компенсується довготривалістю експлуатації, захистом підземних металевих комунікацій від блукаючих токів, зменшенням вібрації та шуму, що спричиняє рейковий транспорт, тощо.

Отже, оцінюючи потенціал підприємницької активності підприємств транспорту, як важливої ланки підприємств галузі життєзабезпечення міст, можна зробити наступні висновки: незважаючи на дотаційність функціонування комунальних транспортних підприємств в них простежується потенціал щодо перетворення їх в комерційні комунальні підприємства з великим потенціалом щодо підприємницької активності. Підприємницька активність таких підприємств має відмінністю інвестиційний характер діяльності щодо впровадження інновацій, модернізації існуючого парку рухомого складу, транспортної інфраструктури, впровадження енергоефективних та енергозберігаючих технологій тощо. При цьому міський громадський транспорт залишиться соціальним видом транспорту, електричний громадський транспорт і надалі буде позитивно впливати на екологію наших міст, підвищиться якість, комфортність та безпека міських пасажирських перевезень.

Список використаних джерел:

1. Стаматін В. В., Тараруєв Ю. О. Аналіз підприємств міського електротранспорту та оцінка їх підприємницької активності. *Вісник Хмельницького національного університету*. Сер. Економічні науки. 2020. № 4. Том 3. С. 47-50.

2. Стаматін В. В. Розробка методичних положень організаційно-економічного механізму управління інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств міського електричного транспорту. *Вісник Хмельницького національного університету*. Сер. Економічні науки. 2021. № 1. С. 329-339.

3. Палант О. Ю. Логістика транспортного комплексу регіону (перспективи інвестування та інноваційного розвитку). Харків : Золоті сторінки, 2012. 168 с.

4. Палант О. Ю. Стратегія системної модернізації міського електричного транспорту : монографія. Харків : Золоті сторінки, 2016. 360 с.

ЧИННИКОВИЙ АНАЛІЗ ОБСЯГУ НАДАНИХ ПОСЛУГ ПІДПРИЄМСТВАМИ КОМУНАЛЬНИХ ПРАЛЕНЬ

В. О. КОСТЮК, канд. екон. наук, доцент

Харківський національний університет

міського господарства імені О. М. Бекетова

Забезпечення ефективного функціонування підприємств в умовах трансформації економіки України потребує нових підходів до формування системи управління. Важливого значення для реалізації цих процесів набуває економічний аналіз, який дає змогу об'єктивно оцінювати діяльність того чи іншого підприємства, обґрунтовувати управлінські рішення та контролювати їх виконання. Це зумовлено тим, що економічний аналіз вивчає не саму господарську діяльність як технологічний чи організаційний процес, а досліджує економічні результати господарювання як наслідок економічних процесів. Аналіз детально з'ясовує основні причини отримання певних результатів господарської діяльності чи їх зміну, тобто виявляє причинно-наслідкові зв'язки між різними економічними явищами і процесами, які відбуваються в господарській діяльності підприємств [1].

Це в повній мірі відноситься до техніко-економічного аналізу діяльності підприємств міського господарства, зокрема до комунальних пралень. Основна діяльність цих підприємств спрямована на виробництво продукції, виконання робіт та надання послуг міському населенню і тим підприємствам та організаціям, які розташовані на території даного міста. Своєчасне забезпечення населення якісними комунальними послугами –